

Ola Lönnqvist

De dog när de grävde!

Uppsatsen avser att redovisa namn mm på personer avlidna i Söderköpings församling under åren 1810 – 1832 vilka varit involverade i arbetet med tillkomsten av Göta kanal.

Starten av byggnationen av Göta kanals östra del skedde år 1810 i Motala. Ungefär samtidigt påbörjades arbete på en hel del andra platser.

Jag har inte haft tillgång till någon uppgift om när arbete pågick i Söderköping utan jag har valt att undersöka hela byggnadsperioden.¹

Källa: Död- och begravningsboken S:t Laurentii C:3 (för åren 1801 – 1860) sidan 319 – 394²

Avlidna personer de år då det anges personer med anknytning till Götha Canal

År	Avlidna kanalarbetare	Övriga ³	varav barn	Summa	Procent kanalarbetare
1810	1	32	8	33	3
1811	9	26	8	35	26
1812	4	42	11	46	9
1813	6	29	15	35	17
1818	2	19	6	21	10
1821	1	61	32	62	2
1824	2	27	8	29	7
1830	20	35	15	55	36
1831	16	33	12	49	33
1832	6	35	13	41	15
S:a	67	339	128	406	17
Procent barn bland ”övriga”			38		

¹ Av utrymmesskäl redovisas enbart personalia för östgötarna, medan tabellerna är fullständiga..

² I Göta Kanalbolags arkiv kan finnas information om flera personer, kompletterande upplysningar mm, men i denna uppsats har valts att enbart studera de som nämns i dödboken. Göta kanals arkiv finns tillgängligt på internet hos företaget Arkiv Digital.

³ Avser övriga personer, vuxna och barn som anges avlidna i Söderköping dessa år

Dödsorsak för kanalarbetarna

<u>Dödsorsak</u>	<u>Antal avlidna</u>	<u>Antal per år</u>
Augustifeber	5	1830 - 2, 1831 - 3
Bröstfeber	7	1810 - 1, 1813 - 4, 1824 - 1, 1830 - 1
Bröstvattusot	1	1813 - 1
Fläckfeber	2	1831 - 2
Fross feber	2	1811 - 2
Gastrik feber	3	1811 - 3
Hastig feber	1	1813 - 1
Hefdig feber	1	1811 - 1
Håll	1	1831 - 1
Håll och stygn	3	1812 - 1, 1818 - 1, 1831 - 1
Kolik	2	1818 - 1, 1832 - 1
Lungsot	2	1812 - 1, 1830 - 1
Mjältbrand	1	1830 - 1
Nervfeber	17	1812 - 1, 1830 - 8, 1831 - 8
Olycka	3	1812 - 1, 1832 - 2
Pleuresie	1	1821 - 1
Remittent feber	12	1811 - 2, 1830 - 7, 1832 - 3
Slag	1	1831 - 1
Vattusot	2	1811 - 1, 1824 - 1
S:a	67	

Dödsorsaker i Söderköping de år kanalarbetare dött ⁴

- 1810 Drunknat (1), Vattusot (5), Bräck (1), bröstfeber (9), Lungsot (3), Fråssa (2), Ålderdom (2), Slag (4), Gulsot (1), Hemoroid (2), Gickt (1), Nervfeber (1), Tärande sjukdom och halsfluss (1) = 33
- 1811 Rosfeber och andtäppa (1), Slag (6), bröstfeber (1), Rosfeber (1), Maskfeber (1), Vattusot (4), Hectisk feber (1), Nervfeber (1), Sömnsjuka och slag (1), Hetsig feber (1), Ålderdom (3), Remittent feber (2), Gastrik feber (4), Lungsot (2), Frossfeber (2), Fråssa (2), Frossa och lungsot (1), Pleuresie (1) = 35
- 1812 Lungsot (4), bröstfeber (16), Vattusot (2), Frossa (5), Hetsig feber (3), Kräfta (1), Slag (4), Håll och stygn (3), Olycka (2), Frossa och kikhosta (1), Nervfeber (2), Magplåga (1), Kikhosta (1), Ålderdom (1) = 46
- 1813 Lungsot (5), bröstfeber (11), Vattusot (3), Hetsig feber (1), Slag (6), Håll och stygn (1), Förkylningsfeber (2), Tårsk (1), Tärande sjukdom (1), bröstvattusot (1), Mag torsk (1), Koppor (1), Gulsot (1) = 35
- 1818 bröstfeber (6), Slag (3), Lungsot (4), Diarré (1), Håll och stygn (1), Hetsig feber (1), Ålderdom (2), Nervfeber (1), Vattusot (1), Colik (1) = 21

⁴ Inkluderar kanalarbetarna

- 1821 Bröstfeber (3), Slag (10), Lungsot (5), Håll och stygn (1), Vattusot (6), Mässling (14), Mag torsk (1), Tärande sjukdom (2), Torsk (1), Maskfeber (1). Pleuresi (1), Ålderdomsbräcklighet (3), För tidig framkomst (1), Fläckfeber (3), Förkylning (1), Ålderdoms krämpor (1), Invertes slag (1), Inflammation genom förkylning (1), Mag svullnad (1), Frossa (1), Rosfeber (1), Flussfeber (1), Kikhosta (1), Anges ej (1) = 62
- 1824 Nervfeber (2), Slag (5), Blodstockning (1), Bröstfeber (12), Ålderdom (4), Heftig feber (1), Vattensot (1), Torsk (1), Lungsot (1), Svullnad (1) = 29
- 1830 Kramp (1), Slag (11), Remittent feber (9), Bröstfeber (4), Nervfeber (9), Ålderdom (6), Lungsot (4), Mask (1), Gikt (2), Frossa (2), Bröstsjukdom (1), Augusti feber (2), Mjältbrand (1), Inflammation (1), Maskfeber (1) = 55
- 1831 Lungsot (3), Frossa (5), Nervfeber (9), Ålderdom (5), Inflammations feber (1), Slag (12), Barnsörd (1), Remitt feber (1), Håll och stygn (1), Håll (1), Bröstfeber (1), Förkylning (2), Vattusot (1), Fläckfeber (2), Augusti feber (4) = 49
- 1832 Ålderdom (4), Lungsot (2), Vattusot (3), Bröstfeber (1), Blodstockning (1), Frossa (4), Kräfta (1), Håll (1), Remitt feber (7), Slag (10), Benbrott (1), Nervfeber (1), Colique (1), Drunknad (2), Krossad (2) = 41

Bland de avlidna är det många barn, exempelvis under tiden januari – april år 1821 så avled 14 barn i Mässlingen, vid andra tillfällen är det många barn som anges ha dött i Slag.

Några av dödsorsakerna / sjukdomarna motsvarar i dag:

Ur Nordisk Familjebok (tryckt 1957), Wallqvist: Våra sjukdomar (tryckt 1947) och Andersson Clemensson: Släktforska (tryckt 1990), Nordisk familjebok (projekt Runeberg på Internet) hämtas i starkt förenklad form följande information om några av de sjukdomar vilka bär annat namn nu för tiden.

Augustifeber	frossa av malariakaraktär
Blodstockning	överfyllnad av blod på grund av minskad avrinning av venöst blod
Bröstfeber	lunginflammation
Bröstvattusot	variant av vattusot
Fläckfeber	typhus exanthematicus, akut smittsam sjukdom med feber, utslag och starkt påverkat allmäntillstånd. Sprids genom klädlöss som när de biter en frisk och lämnar ekskrementer efter sig orsakar klåda hos personen, varvid blodet smittas. Sjukdomen börjar med frysning, huvudvärk och kan gå över i blekröda fläckar, lunginflammation, skador i hjärta mm Patienten kan bli våldsam.
Fross feber	frossa , malarialiknande feber

Gastrik feber	lindrigare form av tyfoid feber, remitterande feber eller frossa, eller akut magkatarr
Håll och stygn	lunginflammation
Mjältbrand	en infektionssjukdom, ofta hos djur. Blodförgiftning med ansvälld mjälte, kan överföras till människor och börjar då med en svullnad kring ett insektsbett, en variant som drabbar lungorna ger frossa, huvudvärk och mattighet, andnöd mm.
Nervfeber	typhus abdominalis, tyfoidfeber, infektionssjukdom med feber och förändringar i tarmen. Orsakas av en salmonella bacill. Sjukdomen börjar bl a med huvudvärk, frysningar, illamående, diarré och hög feber.
Pleurersie	pleurit, lungsäcksinflammation
Remittent feber	feber som tidvis minskar, tidvis återkommer
Rosfeber	akut hudinflammation
Slag	eller slaganfall, hjärnblödning eller blodpropp i hjärnan
Sömnsjuka	en form av hjärhinneinflammation
Torsk/tårsk	gråvit beläggning i munhålan, jästsvamp
Vattusot	eller vattensot, abnorm vätskeansamling i kroppen där den vanligaste orsaken är sviktande hjärta eller njursjukdom

Ålder, äktenskap och tjänstgöring för de avlidna kanalarbetarna

<u>Ålder</u>	<u>Ogifta</u>	<u>Gifta</u>	<u>Militärer</u>	<u>Övriga ⁵</u>	<u>S:a</u>
20 – 29	2	10	12	0	12
30 – 39	6	21	24	3	27
40 – 49	2	15	15	2	17
> 49	3	7	9	1	10
S:a	13	53	60	6	66

⁵ För en 45-åring anges ej uppgift om äktenskap

Födelseort för de avlidna kanalarbetarna ⁶

<u>Ort</u>	<u>Län</u>	<u>Antal avlidna</u>
Carlskrona	Blekinge	1
	Dalarna	3
Älekulla	Elfsborg	1
	Helsingland	1
Alfta	Helsingland	1
Ukna	Kalmar län	1
Härlof	Kronoberg	1
Ytterselö	Södermanland	1
Vermdö	Uppland	1
	Vermland	1
Wisnum	Vermland	1
	Vestmanland	1
Tortuna	Vestmanland	1
Löfsta	Vestmanland	1
Göteborg	Västergötland	1
	Ångermanland	1
Kettilstad	Östergötland	1
Kimstad	Östergötland	1
Mogata	Östergötland	1
Rappestad	Östergötland	1
Ringarum	Östergötland	2
Rönö	Östergötland	1
S:a		26

⁶ Anges i dödboken för enbart ca 1/3 av de avlidna

Regemente för de avlidna kanalarbetarna

Regemente	Avlidna resp år									
	1811	1812	1813	1818	1821	1824	1830	1831	1832	S:a
Elfsborgs								8	1	9
Helsingland				3						3
Jönköpings									2	2
Kalmare							13			13
Kronobergs									3	3
Skaraborgs								3		3
Wermlands								4		4
Westergötlands									1	1
Vestmanlands	7									7
Östgöta Båts- manskompani		2	1	1		1				5
1 sta Lif grenad i Östergötland					1	1	6	1		9
Karlskrona, amiralitetet	1									1
S:a	8	2	1	4	1	2	19	16	7	60

De avlidna östgötska kanalarbetarna

För att identifiera de avlidna och deras närmaste familjer har använts dödboken, Centrala soldatregistret, Generalmönsterrullor, släktforskningsrapporter i föreningen DIS och övriga kyrkoböcker.^{7 8}

Magnus Bråthom, död 1811-08-24, Remit feber, Ordinarie Kronobåtsman vid Östgöta Companie No 11, född 1779, gift, från Rönö, Varit här på canalarbete sedan förleden vår⁹

Magnus föddes den 9 sept 1779 i Fyrtorpet i Rönö, som son till Måns Carlsson och hans hustru Kirstin Andersdotter. I Östra Ny var han ett par år mjölnare i Schire quarn. År 1809 flyttar han till Rönö och torpet Bråttum, rote Skälläng i Röno socken. Hans hustru hette Anna Maria Svensdotter, född i Rönö 1776.

Barn: Carl Magnus, född 2/12 1803 i Rönö, Gustaf, född 25/8 1807 i Östra Ny och Ana Greta, född 11/12 1810 i Rönö.

Mattias Trygger, död 1812-05-02, Håll och stygn Kronobåtsman No 172, från Ringarum, 40 år gammal, gift, Död på Canalbolagets sjukhus

⁷ Ett par av dessa källor är andrahandskällor och jag har inte alltid kontrollerat dem mot originalhandlingar.

⁸ Den här artikeln är en nedbantning av min uppsats och här specificeras därför inte källorna.

⁹ Dödboken och därefter en sammanfattning ur övriga källor

Mathias Trygger var båtsman i Näs rote på Kymneviks ägor i torpet Tupptorpet. Hans hustru var Elsa Andersdotter, född den 26/6 1772.

Barn: Kajsa, född 1796, Nils, född 1799, Inga, född 1801, Magnus, född 29/11 1803, Mathias, född 8/2 1806 och Sven, född 27/12 1810.

Mathias var tidigare gift med Stina Jacobsdotter, född 1772, men hon avled genom drunkning den 24/4 1804. År 1804 flyttar pigan Elsa från Skönberga in i familjen och efter ca ett år gifter sig hon och Mathias.

Hennes oäkta barn var Anders Andersson, född i Algersbo i Ringarum 23/3 1793.

Anders Skräcka, död 1812-06-21, Nervfeber, RotoBåtsman af Östgöta Compagni No 149, född 1791, ogift

Enligt en förteckning över båtsmän så förekommer namnet Skräcka i Gryt.

Johan Söderström, död 1812-11-12, Lungsot, Arbetare vid Canalen ifrån Mogata där han varit Båtsman, 36 år, ogift

I Mogata fördubblingstorp, Sandkullen, bodde Johan Söderström, född 1781 i Norrköping. Om honom noteras: Säges vara död hvarpå Joh Hemmingsson och Nils å Oxelgarden kan lemna uplysning.

Bengt Nysten, död 1813-02-12, Bröstfeber, Soldat och timmerman vid Östgöta Reg, född 1748, gift, från Ringarum, Ankom hit 1811, gift men utan barn

Bengt Amundsson Nysten föddes i Ringarum 1747/1749, och avled i Söderköping 1812. Han vigdes 1773/1774 i Tåby med Katarina Månsdotter, född 1730 i Östra Husby och död i Söderköping S:t Laurentii/USA 1822.¹⁰

De hade dottern Inga Greta, född 1774 i Tåby.

Kyrkobokföringen säger att den 3 maj 1749 föddes och den 4 maj döptes Amund Amundssons och hustru Ingeborg Andersdotters son Benct i Käggletorpet i Ringarum.

Den 31 maj 1773 vigdes i Tåby ryttaren Benct Amundsson Nysten och Soldatenkan Catharina Monsdotter från Furingstad. Under åren 1779 – 1792 bor han och hans familj på Stensvads ägor i Tåby. Han kallas ryttare men fr o m 1791 Lifgrenadiär. Bengt inflyttade till Tåby 1772 från Mogata och hustru 1773 från Furingstad.

Den 30/1 1811 tog Bengt Nysten ut flyttningsbetyg från Drothem för att flytta till Söderköping. Den 21 maj 1811 inflyttade från Drothem till Hagberg, dvs Hospitalskvarteret No 31, soldaten B Nysten.

Barn: Jacob, född den 10/7 1770 i Furingstad och Inga Greta, född den 6/10 1774 i Stensvad i Tåby. Bengt Nystens hustru hade åtminstone två barn i sitt första äktenskap, Anna Stina Grönberg och Carl Carlsson Grönberg.

¹⁰ Flera olika uppgifter i DIS

Peter Tunberg, död 1813-10-26, Bröstfeber, Stenhuggare, född 5/1 1744, ogift, från Kimstad, Kom hit näst för Juhl 1812

Johan Herman Fahlstedt, död, 1818-05-21, Håll och stygn, Capitaine vid Lif Grendiär Regimentet, född 11/6 1746, ogift

I den första husförhörlängden för Drothems nämnes Joh Herman Fahlstedt, född 28/6 1746 i Drothem, boende på Ludderhufvud år 1795 – 1800. Han anges vara lieutenant.

Från slutet på 1750-talet var hans föräldrar bosatta på St. Ludderhuvud (Mariehov), som de köpte 1755. Fadern Jacob tog sig namnet Fahlstedt och blev kronobefallningsman i Hammar- och Skärkinds fögderi. Han kallas också hovsekreterare.

Jöns Fr Skogsfeldt, död 1824-06-01, Bröstfeber, Sergeant vid Kongl 1sta Lifg regimentet , född 28/6 1779, gift, från Rappestad

Den 28 juni 1779 föddes soldaten Peter Slymans och hustru Anna Nilsson son på Slycke ägor i Rappestad.

Jöns anges i rullan år 1806 vara 26 år gammal, ha tjänstgjort i 6 år. Han är 5 fot och 8 tum lång. Han tillhörde första majorens kompani. Han är commenderad till Pommern.

Lifgrendadiären Jöns Skogsfeldt bodde år 1802 – 1809 i Skonberga i Landeryd. Han var född i Rappestad 1779, gift med Inga Erlandsdotter, född i Skeda 1772, och de hade barnen: Anna Stina, född i Landeryd 1802, Carl Magnus, född i Landeryd 1795.

Daniel Häll, död 1830-05-24, Remitt feb, Lifgrenadier vid Kongl 1 sta Lifgr Regimentet, 35 år gammal, gift

Daniel Häll, född den 5/12 1794 i Herrestad, död den 24/5 1830, och hans hustru Inga St. Olofsdotter, född 4/9 1780 i Egebyborna, bodde på Stora Halls ägor i Lif grend torpet. Hustrun anges vara ”mycket sjuklig”. Efter makens död flyttar hon och sonen år 1831 till Lemunda. Han tillhörde Motala kompani, Motala socken och Stora Halla rote.

Son: Lars Fredric, född i Vinnerstad den 10/2 1819.

I rullan 1829 anges att Daniel bor i Stora Halls, är registrerad som nr 18 i andra majorens kompani, han är 35 år gammal, gift, har tjänstgjort i 10 ½ år och är 5 fot och 9 tum lång

Utan förnamn Knapp, död 1830-05-24, Remitt feb, Lifgrenadier vid Kongl 1 sta Lifgr Regimentet, 48 år gammal, gift

Peter Molander, död 1830-05-26, Remitt feb, Lifgrenadier vid Kongl 1 sta Lifgr Regimentet, 53 år gammal, gift

På Mogenäs ägor i Östra Harg bor fr o m 1815 lifgrendadiären vid Lifkompaniet, No 124, Per Molander, född 30/4 1780 i Hogstad, död 25/5 1830. Hans hustru Maja Jonsdotter föddes 28/7 1784 i Skrukeby, hon kom till Mogenäs från Lillkyrka 1818.

Per var tidigare gift med Elisabet Persdotter, född 1775 i Skedevid och död i Mogenäs 24/10 1817 i bröstfeber.

Barn: Magnus, född 13/10 1805, Petter, född 1/1 1813 i Östra Harg och Johannes, född 27/9 1815 i Östra Harg.

I rullan 1829 anges Peter Molander i Mogenäs No 124, 49 år, gift, 5 fot och 10 tum lång. Han tillhörde Lifkompaniet.

Utan förnamn Börring, död 1830-08-xx, Rem feber, Lifgrenadier vid 1sta Kongl Lifgr Regimentet, 54 år gammal, gift

Anders Borring i No 81 i Borringe Frälsegård i Älvestad, 53 år, gift, 37 tjänsteår, 5 fot och 11 tum lång. Commenderad i Wadstena. Han tillhörde tredje majorens kompani

Han var först gift med Maja Gretha Andersdotter född den 3/8 1753 i Egebyborna. Hon anges vara sjuklig och hon avled av ålderdomskrämpor den 31/12 1828 i Älvestad. De gifte sig den 21/1 1792 i Älvestad.

Efter hustruns död gifte corporalen Anders sig den 20/9 1829 med pigan Lisa Månsdotter, född den 22/12 1796 i Klockrike. Hon avled i remitterande feber en 8/9 1830.

Utan förnamn Lagg, död 1830-08-30, Nervfeber, Lifgrenadier vid Kongl 1 sta Lifgr Regimentet och Ydre Compagnie, 61 år gammal, gift, Tjenstgjort i 27 år

Petter Nilsson Lagg föddes i Sund den 29/10 1769, han tillhörde Ydre kompani, Askeryds socken och Lägernäs rote, Lifgrendiärtorpet No 94, Gransbo. Han avled den 30/8 1830. Hans hustru var Stina Nilsson, född 9/3 1766. Han var 5 fot och 9 tum lång. Vid vigseln framgår att båda varit gifta tidigare.

Barn: Johan Petter, född 1796, Sven född 1797, Magnus, född 1800, alla födda i Sund och dessutom barnen Johannes, född 1805, Margareta, född 1806 och Kristina, född 1809, alla födda i Askeryd.

Under ett par år anges det fler barn i familjen, sonen Nils Månsson, född i Sund 1788, dottern Lena Månsdotter, född i Sund 31/3 1792 och dottern Maria Månsdotter, född i Sund 10/1 1790 – barn vilka bör ha haft en första make till Stina Nilsson som far.

Utan förnamn Sturk, död 1830-09-02, Nervfeber, Lifgrendaier vid Kongl 1 sta Lifgr Reg och Kinds Compagnie, född, 1787, gift, från Kettilstad, Tjenstgjort i 22 år

Av flera med namnet Strak så är Petter Stark den mest sannolika. Han bodde i Hackel No 91, 41 år, gift, 22 tjänsteår, 6 fot lång. Han begärde avsked vid mönstringen och beviljades det. Han tillhörde Kinds kompani.

Jon Ringqvist, död 1830-09-06, Nervfeber, Lifgrenadier vid Kongl 1 sta Lifgrendier Regem och ÖfversteLieutten Compagnie, 46 år gammal, gift, Tjent utmärkt väl i 22 ½ år

Johan Ringqvist i torpet Glasåse, Stora Sandkulla No 114, 41 ¾ år gammal, gift, tjänstgjort 19 ¾ år, 5 fot och 9 1/2 tum lång. Han tillhörde överstelieutnantens kompani, född 25/4 1783 i Linderås. Död vid Canalen och begraven i Söderköping, 6/9 1830

Barn: Greta född 6/9 1813 i Rinna, Jonas född 8/6 1816 i Rinna.

Änkan gifte om sig den 26/3 1834 med skräddaren Göran Öfverman ifrån Rök.

Utan förnamn Gren, död 1831-08-28, Nervfeber, Soldat vid Kongl 1 sta Lifgrenadier Regimentet, 39 år gammal, gift

Anders Gren föddes den 28/8 1784 i Älfestad. Han tillhörde tredje majorens kompani, Vreta kloster kompani, Vreta kloster socken och Bjällösa rote, 5 fot och 10 tum lång. Hans hustru var Ulrika Erikdotter, född den 9/1 1787 i Stjernorp.

Barn: Anders Magnus, född 31/10 1820 i Vreta Kloster, Anna Sophia, född 14/9 1824 i Vreta, Carl Gustaf, född 29/12 1826 i Vreta och Eric Johan, född 16/5 1830 Larstorp i Vreta.

Var är ryssarna?

Man bör notera att ingen av de i Söderköping avlidna under den tid som studerats har ett namn som är ”ryssklingande”.

Fanns det inga ryssar med vid arbetena i Söderköping?, om de var med avled ingen av dem? eller kan det vara så att de hade en annan religion och deras död därför inte noteras i dödboken? Ja, svaret är kanske att det år 1838 finns en notis i kyrkoboken att man fr o m detta år skall registrera ryssarna och deras familjer i densamma.